

IZOBRAŽEVANJE IN SAMOIZOBRAŽEVANJE UČITELJEV

FURTHER TRAINING AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT

Fani Mavrič

Povzetek

Znanje in tehnologija sta odločilnega pomena pri razvoju gospodarstva in šolstva. Ali je znanje, ki smo ga pridobili na fakultetah dovolj za naše delo? Ali se moramo usposabljeni le na željo oziroma ukaz vodstva? Ali moramo naše znanje nadgrajevati le zaradi službenih potreb? V vsaki organizaciji je razvoj zaposlenih sestavni del splošnega vodenja in menedžmenta organizacije; torej, v kolikšni meri moramo sami poskrbeti za svoj razvoj in znanje? V prispevku osvetljuje potrebo po nenehnem izobraževanju in kar je vse bolj pomembno po samoizobraževanju učiteljev.

Abstract

Professional development of staff is an essential part of each school's programme. Thus, to what extent does an individual employee need to take concern about his/her own professional development? Do we have to upbuild our knowledge only of the job needs? In every organization development of the personnel an important part of general leading and management of organization. So in what way do we have to take care for our development and knowledge? In this paper I am trying to highlight the need of training and what is more the importance of self-training.

Ključne besede

samoizobraževanje, učenje na daljavo, internet, izobraževalno omrežje

Key words

self-training, distance learning, internet, education net

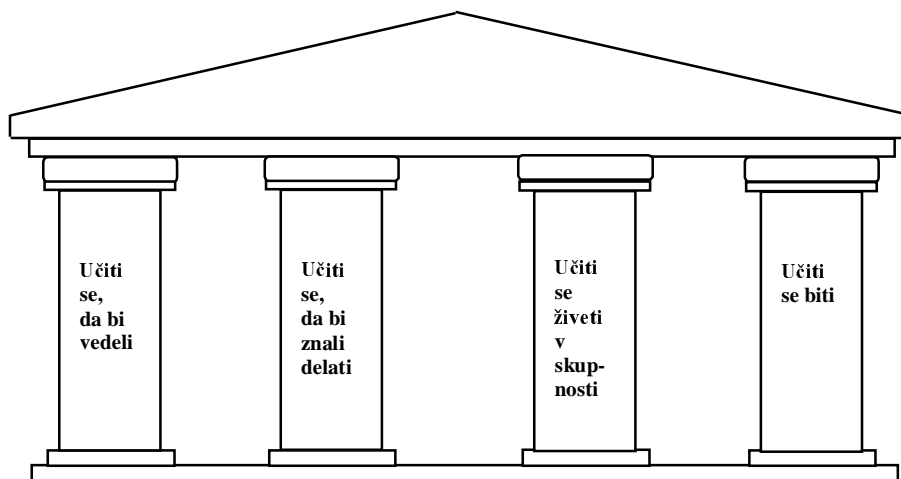
UVOD

Izobraževanje postaja potrošna dobrina, nekaterim bolj ali manj dosegljiva. Poglejmo srhljive podatke: na svetu je 900 milijonov nepismenih odraslih, 130 milijonov otrok, ki niso vključeni v šole in več kot 100 milijonov otrok, ki predčasno zapustijo šolo. Zato je že na začetni stopnji izobraževanja (v vrtcu, osnovni šoli) treba načrtovati izobraževalne vsebine tako, da spodbujajo ljubezen do učenja in znanja ter s tem razvijajo željo in iskanje možnosti za vseživljenjsko izobraževanje.

V človekovem življenju naj bi bili štiri temeljni načini učenja:

- **učiti se, da bi vedeli**, kar zahteva pridobitev osnov za razumevanje. Splošna izobrazba je nekakšen potni list za vseživljenjsko izobraževanje, kar daje osnove za učenje in tudi željo po njem.
- **učiti se, da bi znali delati**, da bi znali ustvarjalno delovati v svojem okolju. Poleg usposabljanja za poklic mora izobraževanje spodbujati razvoj sposobnosti ter ravnanje v marsikdaj nepredvidljivih razmerah in navajati na skupinsko delo, ki mu izobraževalni pristopi doslej niso namenjali potrebne skrbi.
- **učiti se, da bi znali živeti v skupnosti**, da bi znali prispevati svoj delež in sodelovati z drugimi ljudmi v vseh človeških dejavnostih.
- **učiti se biti** izhaja iz prvih treh in jih dviga na višjo raven, pomeni pa dobro poznavanje samega sebe, samostojnost in zmožnost presoje, prevzemanje osebne odgovornosti pri uresničevanju skupnih ciljev.

Tudi zaposleni delavci v kakršni koli organizaciji morajo imeti strokoven razvoj, strokovno usposabljanje in strokovno podporo. Za to morajo poskrbeti vodje organizacije v skladu z organizacijskimi cilji, z vizijo organizacije in dolgoročnim razvojnim načrtom.

Slika 1: Stebri znanja

OBLIKE IZOBRAŽEVANJA

Družbene in gospodarske razmere nas silijo v izobraževanje in samoizobraževanje. Znale so številne oblike izobraževanja odraslih:

- osnovno izobraževanje v neformalnem šolskem okolju,
- študij ob delu na visokošolskih ustanovah,
- poklicno usposabljanje in preusmerjanje,
- izobraževanje v okviru različnih združenj, sistemi za navidezno resničnost v treh dimenzijah,
- jezikovni tečaji,
- odprti učni sistemi,
- učenje na daljavo,
- množična občila,
- elektronske simulacije, multimedija.

Delovno okolje ponuja izjemne priložnosti za izobraževanje, zato bi moralo biti tesnejše sodelovanje med šolskim sistemom in podjetji, da bi pospešili nujno povezovanje začetnega in nadaljevalnega izobraževanja.

Vse več delovnih mest je doma – delo na daljavo oziroma teledelo. Za tako delo in seveda tudi izobraževanje, ki ga delo zahteva, mora biti človek računalniško pismen. Računalniška pismenost je nujno potrebna za resnično razumevanje sodobnega sveta. Posamezniku omogoča, da v družbi deluje kot svobodna in ozaveščena oseba, zato je to tudi najboljša pot do samostojnosti.

Izobraževanje na daljavo uporablja različne načine:

- dopisne tečaje,
- radio,
- televizijo,
- avdio-vizualna gradiva,
- telefonske učne ure,
- telekonference,
- spletne strani.

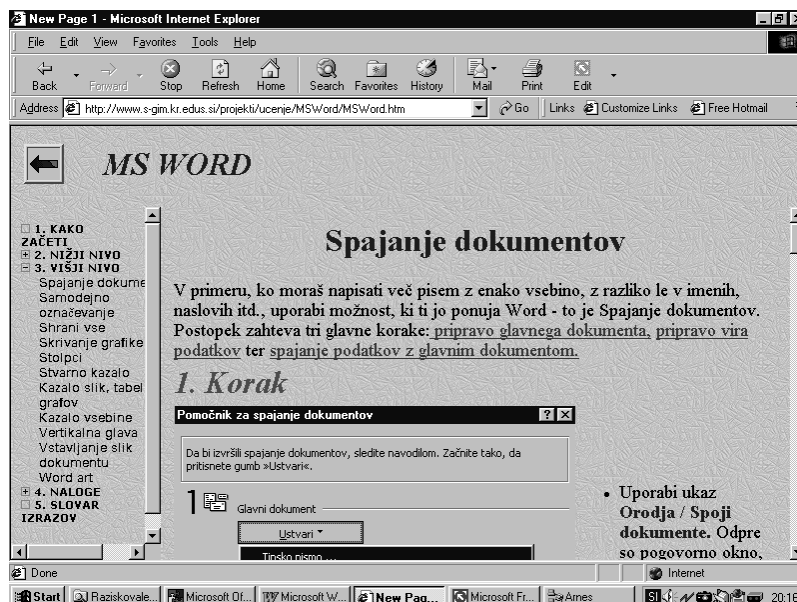
SAMOIZOBRAŽEVANJE IN INFORMACIJSKA TEHNOLOGIJA

Skoraj vse se spreminja, in to vse hitreje. Soočeni smo tudi s spremembami, ki jih povzroča vedno večji razvoj znanosti. Priča smo informacijski »revoluciji«, ki omogoča prenos vedno večje količine podatkov in informacij v vse krajšem času. Informacijska tehnologija (IT) prodira na vsa področja življenja. IT je »krivec« za nove oblike socializacije. Razširjenost računalniške tehnologije in svetovnega omrežja spodbuja sporazumevanje, hkrati pa postaja nujna. Sodobnega poslovanja podjetij si ne znamo predstavljati brez računalnika in interneta.

Informacijska in komunikacijska tehnologija vsakomur odpira nove možnosti za neformalno izobraževanje in postaja ena najbolj pomembnih gonilnih sil učeče se družbe. Prenašanje in izmenjava znanj nista le glavna silnica človekovih dejavnosti, temveč tudi dejavnik polnega osebnoznega razvoja v okviru novih načinov družbenega življenja.

Da bi zadovoljili potrebe po izobraževanju, morajo šole najprej ugotoviti potrebe po izobraževanju. Sam proces ugotavljanja potreb po izobraževanju naj bi že sam po sebi bil pozitivna izkušnja, ki ustvarja pozitivno klimo med učitelji in jih spodbuja tudi k samoizobraževanju.

Učitelji, ki se odločijo, da bodo sistematično poskrbeli za svoj razvoj, so veliko bolj motivirani za delo in poučevanje, prav tako pa so tudi veliko bolj motivirani za uspeh kot tisti, ki jim zavod nalaga in jih sili, česa kaj in kako se morajo učiti.

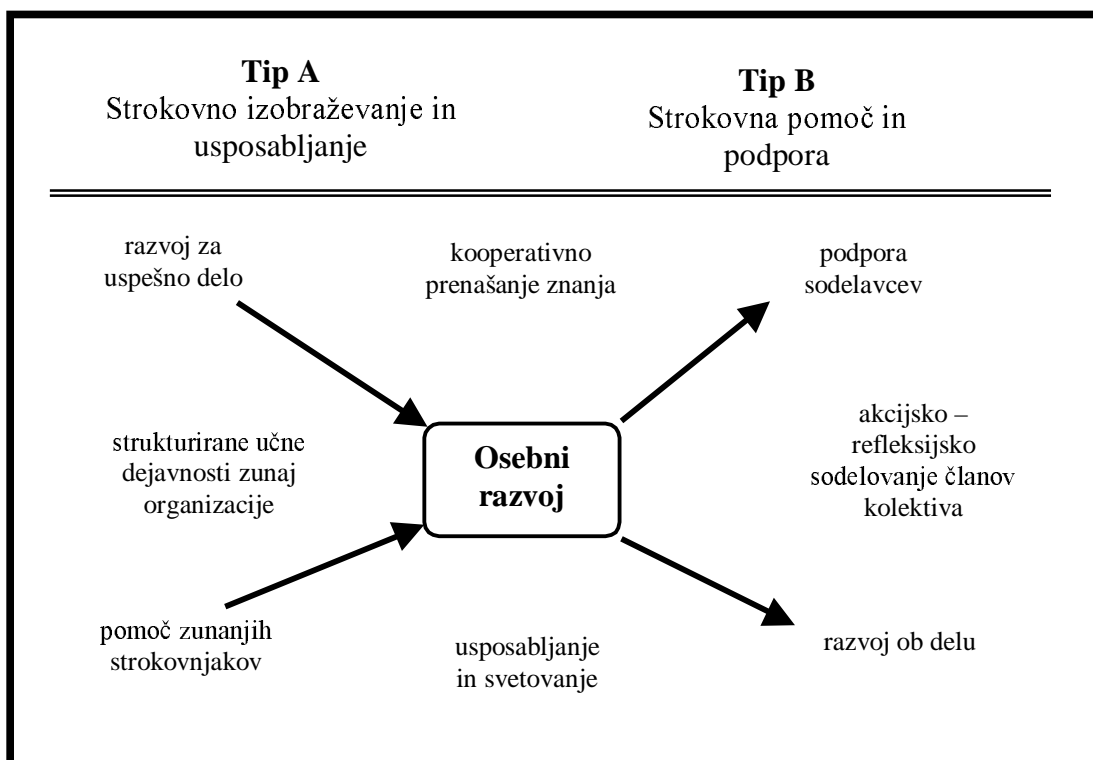
Slika 2: Primer učenja na daljavo s pomočjo interneta

VSEŽIVLJENSKO IZOBRAŽEVANJE

Zasnova vseživljenjskega izobraževanja je eden izmed ključev za vstop v 21. stoletje in presega tradicionalno ločevanje med začetnim in permanentnim izobraževanjem. Je odgovor na izzive, ki jih prinašajo hitre spremembe sveta. To spoznanje ni novo, saj so že večkrat poudarjali potrebo po vračanju v šolo, da bi se usposobili za obvladovanje novih razmer v osebni in poklicni življenju. Ta potreba je vse močnejša. Da bi se izpolnila, bi se moral vsak posameznik **naučiti učiti se**.

Univerza je ustanova, ki omogoča doseganje poklicnih kvalifikacij, združujoč visoko raven znanja in spretnosti v programih in vsebinah, ki se nenehno prilagajajo gospodarskim potrebam. Univerza mora biti nenehno središče vseživljenjskega izobraževanja, z odpiranjem vrat odraslim, ki želijo nadaljevati študij, prilagoditi ali obogatiti znanje ali le zadovoljiti željo po učenju. Univerza se vključuje v mednarodno sodelovanje, kar omogoča izmenjave med profesorji in študenti in z mednarodnimi predavateljskimi katedrami zagotavlja najboljše poučevanje.

Znanstveni in tehnološki napredek ter spreminjanje proizvodnih procesov zaradi konkurenčnosti povzročajo hitro staranje uporabnih znanj in spretnosti, ki so jih ljudje pridobili med začetnim šolanjem. Pojavlja se zahteva po nenehnem poklicnem izobraževanju, ki posamezniku omogoča obnovitev njihovega znanja in napredovanja, s tem pa obvladujejo lastno usodo.

Slika 4: Dva tipa osebnostnega in strokovnega razvoja

Večina učiteljev si želi dodatnega izobraževanja. Želja po učenju je porok za celostni razvoj posameznika ne le poklicnega. Hkrati pa šole iščejo vedno bolj usposobljene učitelje zaradi konkurenčnosti in ne nazadnje tudi zaradi zmanjševanja delovnih mest (manjše število vpisanih otrok). Šole, ki so se sposobna hitreje prilagoditi okolju, ter se od njega učiti hitreje kot konkurenti, bodo uspešnejši. Učitelji se morajo učiti drug od drugega, izmenjevati dobro prakso in izkušnje ter se skupno strokovno razvijati. Zaupanje kot plod sodelovanja pomaga zaposlenim k boljši pripravljenosti za prevzemanje tveganja ob uvajanju novosti, nenehne izboljšave pa se kot obveza prenesejo na sodelujoče.

Ena izmed oblik samoučenja je tudi sodelovanje v paru. Dva učitelja sodelujeta pri pouku, se dopolnjujeta in se hkrati tudi učita drug od drugega. Drug način učenja je opazovanje kolega pri njegovem delu v razredu. To opazovanje ni ocenjevanje in kritika. Učitelja sta lahko iz različnih zavodov, ni nujno da sta zaposlena v istem zavodu. Na ta način se izognemo šikaniranju in nelagodju ob prisotnosti kolega v razredu. Zlasti zanimive so lahko šolske ure pri katerih se uporablja za učenje ali le za popestritev pouka računalniška oprema in internet. Pri informacijski in komunikacijski tehnologiji imajo učitelji različne pristope podajanja učne snovi.

Učeče se šole omogočajo svojim zaposlenim učenje in razvoj. Takšne šole ne doživljajo manj problemov ali manj stresnih situacij, le rešujejo jih lažje.

VIRI

1. Grad, Janez: Informatika za poslovno odločanje – zagotavljanje strateških prednosti, Zbornik posvetovanja DSI 2000, Portorož, 2000
2. Delors, J.: Učenje: skriti zaklad, poročilo Mednarodne komisije o izobraževanju za enaindvajseto stoletje – pripravljeno za UNESCO. Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo in šport
3. Matheson v Aylward, D.: Planning For staff development, British Journal of In-service Education, No 1, 1992
4. Trtnik Herlec, Andreja; Peček, Polona: Ljudje v organizaciji, Šola za ravnatelje, delovno gradivo
5. Peček, Polona: Z razvojem zaposlenih do boljše kakovosti, Raznolikost kakovosti, Ljubljana, Šola za ravnatelje, 2000
6. Peček, Polona: Učeca se organizacija, delovno gradivo, Šola za ravnatelje, Ljubljana, 1996
7. <http://www.s-gim.kr.edus.si/projekti/>
8. <http://sio.edus.si>

Avtorica

Fani Mavrič je zaposlena na Gimnaziji Kranj kot profesorica računalništva in informatike. Vodi študijsko skupino za informatiko za Gorenjsko. Izdala je priročnik za urejevalnk Besedil, preglednice in operacijski sistem ter kot soavtor zbirko nalog iz pascala. Objavlja članke v Izvestjih, aktivno sodeluje in objavlja članke na posvetovanjih in konferencah o izobraževanju. Je multiplikatorica pri projektu Računalniško opismenjevanje, sodeluje v projektu učenje na daljavo ter v mednarodnem projektu Europa at School.